

KESKI-POHJANMAAN ILMASTOTYÖ VN/25417/2021
LOPPURAPORTTI

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	3
2. Hankkeen tausta ja tavoitteet.....	3
3. Hankkeen osapuolet ja menetelmät	3
4. Hankkeen tulokset.....	3
5. Hankkeen vaikuttavuus/vaikutukset.....	5
6. Viestinnän toteutuminen ja tulokset.....	7
7. Tulosten kestävyys ja hyödyntäminen.....	8
8. Talousraportti (kustannuserittely liitteeksi, ei raporttiin).....	9
9. Suositukset tulevia hankkeita ja ohjelmia varten	9
10. Johtopäätökset / Yhteenveto hankkeesta ja päätuloksista	9

1. Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan ilmastotyöhankkeessa tuettiin alueen kuntia ilmastotyön toteuttamisessa. Keski-Pohjanmaan liiton toteuttamassa hankkeessa perustettiin kuntien edustajista koostuva kuntaryhmä ja kaikkien alueen kuntien kanssa käytiin keskustelut ilmastotyön tilasta ja tulevaisuuden työn painopisteistä. Näiden pohjalta hankkeelle luotiin toiminta- ja viestintäsuunnitelmat.

Hankkeessa jaettiin tietoa kunnille ilmastotyöstä ja -politiikasta ja erilaisista rahoitusmahdollisuuksista tiedotettiin kuntaryhmän kokouksissa. Lisäksi järjestettiin tapahtumia ja webinaareja, joissa käsiteltiin kuntien ilmastotyön eri aiheita.

Tärkeimpinä hankkeen saavutuksina voidaan pitää Kannuksen kaupungin sitoutumista hiilineutraaliuden tavoitteluun vuoteen 2030 mennessä ja Hinku- ja KETS-verkostoihin liittymisen selvittämistä. Lisäksi Kokkolan kaupungin Hinku-työn käynnistämisen tukena oleminen mahdollistui hankkeen avulla. Näiden lisäksi kuntia tuettiin niiden tarpeiden mukaan.

Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 69 033,86 €. Suurin osa kustannuksista syntyi henkilöstökustannuksista.

2. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Keski-Pohjanmaan ilmastotyöhankkeen tavoitteena oli 1) tukea alueen kuntia ilmastotyössä ja 2) avustaa kuntia rahoituksen hakemisessa. Keski-Pohjanmaalla on luotu maakunnallinen ilmastotiekartta, joka tähtää alueen hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä. Hankkeen avulla onkin jalkautettu myös tiekarttaa ja sen toimenpiteitä alueille.

3. Hankkeen osapuolet ja menetelmät

Hankkeen toteuttamisesta on vastannut Keski-Pohjanmaan liitto. Hankkeen kohderyhmänä ovat olleet maakuntaliiton täys- ja osajäsenkunnat, joita on kaikkiaan 11. Hankkeen alussa kuntia pyydettiin nimeämään edustajansa hankkeen kuntaryhmään, joka on toiminut tärkeimpänä työryhkinä hankkeen ajan. Kuntaryhmä on kokoustanut säännöllisesti noin puolentoista kuukauden välein. Kuntaryhmän jäsenet ovat olleet kuntiensä teknisiä johtajia, kunnanjohtajia tai ympäristöpalveluiden henkilökuntaa.

Hankkeessa on järjestetty erilaisia tilaisuuksia sekä verkossa että paikan päällä. Tärkeimpiä tiedotuskanavia ovat olleet kuntaryhmän kokoukset, sähköpostilista sekä Teams-ryhmä. Kokouksiin ja muihin tilaisuuksiin on lisäksi osallistuttu myös muista sidosryhmistä kuten alueellisesta energianeuvonnasta, edunvalvonta- ja neuvontajärjestöistä, koulutus- ja tutkimuslaitoksista sekä luottamushenkilöstöstä.

4. Hankkeen tulokset

Hankkeen tavoitteiden ja suunniteltujen tulosten toteutuminen (mahdolliset mittarit)

Hankkeen tavoitteena oli tukea alueen kuntien ilmastotyötä. Keski-Pohjanmaan liiton jäsenkunnista Kruunupyö on edennyt pisimmälle omassa ilmastotyössään jo ennen hanketta Pietarsaaren seudun ilmastotyön vauhdittamana. Kokkolan kaupunki päätti vuoden 2022 aikana liittyä Hinku-verkostoon ja hanke on tukenut loppuvuodesta 2022 aloittaneen kaupungin ilmastoasiantuntijan työtä, jotta hinku-työ saadaan hyvin käyntiin. Muissa kunnissa

suunnitelmallinen ilmastotyö on alkanut ja ilmastotekoja on tehty kattavasti kaikissa alueen kunnissa.

Merkittävimpana yksittäisenä saavutuksena hankkeen osalta voidaan pitää Kannuksen kaupungin ottamia askelia suunnitelmallisemman ilmastotyön osalta. Kaupungin talousarvioon vuodelle 2023 kirjattiin Hinku- ja Kets-verkostoihin liittymisen selvittäminen ja kaupungin strategiaan kirjattuna tavoitteena on hiilineutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä.

Keski-Pohjanmaan alueen kunnissa on vaihtelevaa kiinnostusta ilmastotyöhön ja osa kunnista on ollut aktiivisempia kuin toiset. Muutaman aktiivisen kunnan osalta puolestaan kävi niinkin ikävästi, että asiasta kiinnostunut henkilö vaihtoi työpaikkaa hankkeen aikana, jolloin kunnasta katosi osaamista sekä kiinnostusta ilmastoasioiden edistämiseen. Kunnille on kuitenkin tasapuolisesti viestitty niiden kannalta oleellisesta ilmastopolitiikan kehityskuluista, ja Keski-Pohjanmaalla ollaan hyvin perillä mm. uuden ilmastolain myötä tullut ilmastosuunnitelmavelvoite. Osa kunnista aikoo myös suoriutua velvoitteesta jo kuluvalle valtuustokaudella hakemalla valtionavustusta työhön.

Hankerahoituksen hakemisen osalta kuntia ei ole pystytty auttamaan samalla tavalla. Keski-Pohjanmaan kunnat ovat pieniä kooltaan ja Kokkolaa lukuun ottamatta omaa hanketoimintaa ei ole. Seutukuntien kehitysyhtiöt ovatkin aktiivisempia hanketoimijoita maakunnassa kuntien kehittämisen kannalta ja kehitysyhtiöiden kanssa on käyty keskusteluja ja hankeideoita on selvitelty yhdessä. Yhtään varsinaista ilmastohanketta ei ole siis haettu maakuntaan tämän hankkeen avustamana, mutta potentiaalisia hankeideoita on kerätty yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Tarkempi hankeaihoita esittelevä dokumentti on loppuraportin liitteenä.

Hankesuunnitelmassa luvattiin laatia ilmastotietopaketti kuntien ilmastotyön tueksi. Hanketyöntekijä laati tietopaketin kunnille peilaten sekä uutta kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitetta, mutta myös alueellisia erityispiirteitä. Tietopakettia painatettiin 150 kpl erä jaettavaksi alueen kunnille, minkä lisäksi tietopaketti on luettavissa Keski-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla: https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/1370/96d35c/K-P%20kuntien%20ilmastotietopaketti_highres.pdf

Poikkeamat verrattuna suunnitelmiin ja poikkeamien syyt

Hankkeen alkaessa sille luotiin toimintasuunnitelma, jossa kartoitettiin kuntien kanssa niitä asioita, joita kunnat haluaisivat niiden kanssa edistettävän. Toimintasuunnitelmaa varten käytiin jokaisen 11 kunnan kanssa aloituskeskustelu ilmastotoimista kunnassa. Useamman kunnan kanssa nousi esille mahdollisuus myös luottamushenkilöiden osallistamiseen esimerkiksi iltakoulun tai vastaavan avulla. Kuntien luottamushenkilöille ei saatu järjestettyä yhtään omaa tilaisuutta johtuen kuntien viranhaltijoiden ja päätöksentekijöiden kiireistä sekä vähäisestä kiinnostuksesta tilaisuuksia kohtaan.

Suurin poikkeama hankesuunnitelmaan nähden tapahtui hankkeen toimintamenoissa. Vuoden 2022 aikana hankkeen menot olivat 44 453,65 € ja kevään 2023 aikana menot olivat puolestaan 24 580,21 €. Yhteensä hankkeen menot olivat siis 69 033,86 €. Hankeavustusta haettiin maksimi summa 120 000 €, joten 50 966,14 € hankeavustusta jäi käyttämättä. Syynä tähän oli, että Keski-Pohjanmaan liitossa ei osattu ennakoida, kuinka paljon hankkeen eri toimenpiteisiin kuluisi avustusta, minkä vuoksi ministeriöltä haettiin maksimaalista avustusta. Hankesuunnitelmassa olisi pitänyt pystyä paremmin arvioimaan eri menokohteiden kustannusvaikutuksia ja tästä on otettu opiksi jatkoa varten.

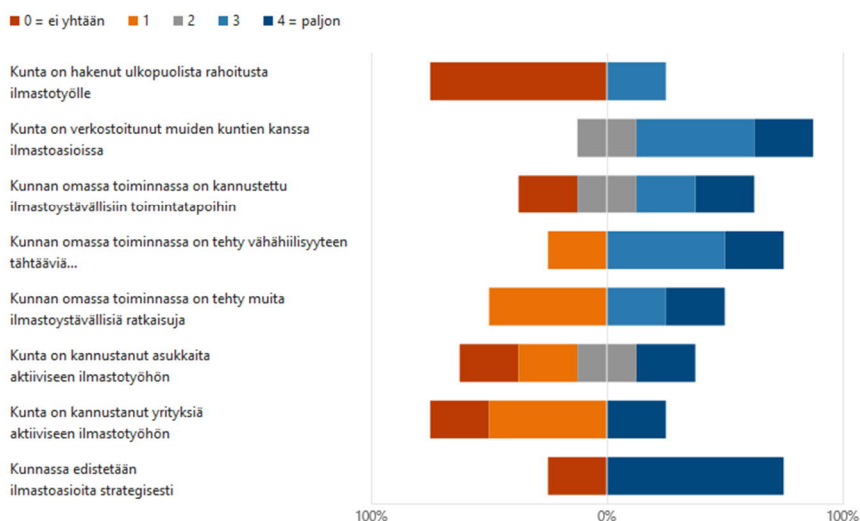
5. Hankkeen vaikuttavuus/vaikutukset

Hankkeen jatkokyselyn tulokset ja vertailu alkukyselyyn

Hankkeen päättymisen yhteydessä kunnille tehtiin loppukysely. Kyselyssä selvitettiin, kuinka eri ilmastotoimia kunnassa on tehty hankkeen aikana erityisesti verrattuna hankkeen aloituskyselyyn. Kyselyyn vastasi neljä kuntaa, kuten myös hankkeen aloituskyselyyn. Kuvasta 1 nähdään, että kunnat ovat kauttaaltaan olleet paljon aktiivisempia ilmastotoimissa verrattuna reilun vuoden takaiseen tilanteeseen. Erityisesti verkostoitumista, konkreettisia tekoja oman kunnan toiminnassa ja strategista edistämistä on tapahtunut. Vähiten kunnat ovat edelleen hakeneet ulkopuolista rahoitusta sekä kannustaneet alueensa asukkaita ja yrityksiä ilmastotyöhön.

1. Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi **hankkeen alkamisen jälkeen** (jatkumona tai täysin uutena toimintana)?

[Lisätietoja](#)

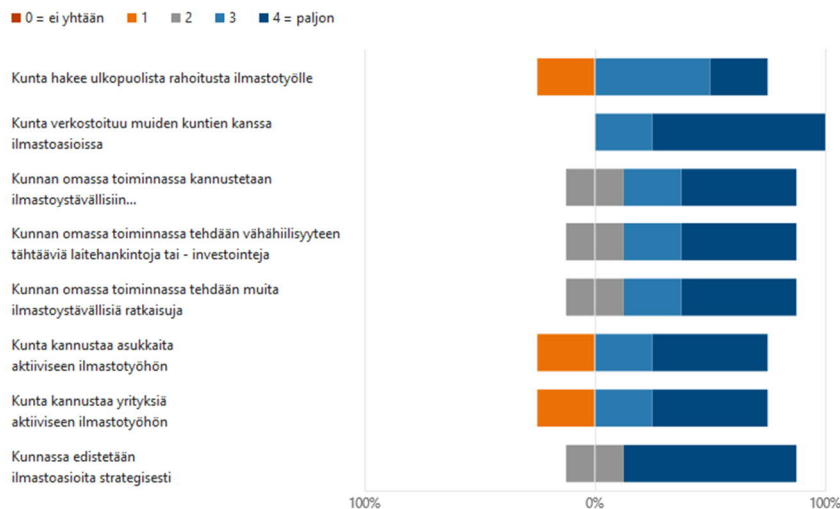

Kuva 1. Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi hankkeen alkamisen jälkeen.

Toisessa kysymyksessä selvitettiin lähitulevaisuuden toimia. Kuten kuvasta kaksi nähdään, kunnat ovat suunnitelleet ottavansa paljon käyttöön kaikkia ilmastotoimenpiteitä. Myös aloituskyselyssä vastaukset olivat samankaltaisia, mutta loppukyselyssä suunnitelmien paljous (ja varmuus?) on huomattavasti suurempaa.

2. Kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa?

[Lisätietoja](#)

Kuva 2. Kuinka paljon tällaisia toimia suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa.

Loppuihin kyselyn kysymyksiin kunnat saivat vastata sanallisesti. Koska vastauksia on vain vähän, on ne otettu tähän suorina sitaatteina. Ensin kunnilta kysyttiin, mitä konkreettisia ilmastotoimia kunnassa on lähdeetty edistämään hankkeen seurauksena? Kunnat vastasivat seuraavaa:

- Ilmastosuunnitelman laadinta
- energiatehokkaita rakennuksia investoidaan
- Liittyminen KETS ja Hinkuverkostoon, käynnistetään ilmastosuunnitelmatyö
- Fint idéutbyte med grannkommunerna samt fortsatt ivrigt klimatarbete. Under årets lopp har vi också gjort en rad olika klimatåtgärder: Vi har tre vindkraftsprojekt på gång plus ett solkraftsprojekt. Vi är med och planerar två cykelvägar och är med i ett biogasprojekt. Vi har undersökt möjligheten att leasa en elbil till kommungården, vi har tagit i bruk en cykelförmån för anställda och vi ser ut att uppnå vårt mål att minska på energiförbrukningen med fem procent i vinter.

Seuraavaksi kunnilta kysyttiin, minkälaista tukea toivoisit saavasi kunnan ilmastotyön edistämiseksi jatkossa? Kunnat vastasivat seuraavasti:

- Ilmastojohtaminen kunnassa, toimenpiteiden ja hankkeiden sparraus
- apua ilmastostrategian laatimiseen yhdessä muiden kuntien kanssa
- asiantuntija-apu hakemusten ja suunnitelmien tekemisessä
- Fler goda exempel på klimatåtgärder och information om stöd att ansöka om. Ett fortsatt gott samarbete. :)

Kolmannessa kysymyksessä kunnilta kysyttiin, minkälaiset hankkeen tukitoimet olet kokenut vaikuttavina?

- Kuntaryhmän tapaamiset ja webinaarit
- informaation saaminen ymmärrettävässä muodossa.
- tausta-aineistot ja tieto avustusmahdollisuuksista
- Det har känts som att man har kunnat ta kontakt med låg tröskel och diskutera olika frågor. Det är fint att ha nära kontakt och idéutbyte med grannkommunerna.

Ympäristöministeriön kysymysten lisäksi kysyimme myös kunnilta yleisarvosanaa hankkeen onnistumiselle ja avointa palautetta maakuntaliitolle. Kunnat saivat arvioida asteikolla yhdestä viiteen (1 = en yhtään tyytyväinen, 5 = erittäin tyytyväinen), kuinka tyytyväisiä ne ovat olleet hankkeen toimintaan. Keskiarvoksi saatiin 4,5, jota voidaan pitää hyvänä arvosana hankkeen kannalta. Avoimeen palautteeseen vastasi kaksi kuntaa, joista toinen kehui kunnille tehtyä ilmasto-opasta ja toinen hankkeen toimia, jotka ovat edesauttaneet kunnan ilmastotoimien kehittämistä.

Muut vaikutukset (positiiviset ja negatiiviset)

Hankkeessa suurin vaikuttavuus on syntynyt kuntien tukemisesta. Järjestetyt tilaisuudet niin verkossa kuin paikan päällä sekä sidosryhmien kanssa käydyt keskustelut ovat sekä lisänneet ilmastotyön ymmärrystä että juurruttaneet sitä Keski-Pohjanmaalle. Suurimpana hankkeen positiivisena vaikutuksena voidaan pitää Kannuksen kaupungissa tapahtunutta sitoutumista ilmastotyöhön.

Hankkeella ei ole havaittu olleen negatiivisia vaikutuksia.

6. Viestinnän toteutuminen ja tulokset

- Viestinnän pääasiallinen sisältö, määrä, laatu, kohderyhmät
- Arvio viestinnän onnistumisesta, viestintäsuunnitelman toteutumisesta

Hankkeen viestintää on toteutettu niin verkossa kuin perinteisessä mediassa. Pääpaino on kuitenkin ollut sisäisessä viestinnässä kuntien suuntaan sekä tapahtumissa, joissa osallistujamäärät ovat olleet erinomaisia. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen alueet kuntien ilmastotyön tukena hankkeiden yhteistyönä on toteutettu ilmastoseminaari kunnille Härmässä (lokakuu 2022) sekä kaksi webinaaria kuntien ilmastotyöstä (joulukuu 2022 ja maaliskuu 2023). Seminaariin Härmässä osallistui noin 100 osallistujaa ja webinaareissa yleisöä on ollut 35–70 henkilön väliltä.

Hankkeesta on uutisoitu paikallismediassa kahteen kertaan ja lisäksi siitä on tiedotettu Keski-Pohjanmaan liiton nettisivuilla ja uutiskirjeessä pariin otteeseen. Hankkeelle ei luotu omaa uutiskirjettä, vaan on hyödynnetty Keski-Pohjanmaan liiton yleistä uutiskirjettä. Hankkeelle ei myöskään luotu omaa erillistä verkkosivustoa vaan siitä on tiedotettu Keski-Pohjanmaan liiton sivuilla osoitteessa <https://www.keski-pohjanmaa.fi/ilmastoty.html>. Lisäksi on hyödynnetty Keski-Pohjanmaan liiton sosiaalisen median viestintäkanavia hankkeesta tiedottamiseen.

Kunnille kohdistettu viestintä tehtiin pääasiassa sähköpostin, teams-kanavan ja yhteisten kokousten avulla. Näissä pääpainona oli ajankohtaisista ilmastoasioista keskustelu sekä rahoitusvälineistä tiedottaminen.

Hankkeen aikana luotiin myös Keski-Pohjanmaan kuntien ilmastotietopaketti, jota painettiin 150 kpl erä kuntiin jaettavaksi. Lisäksi tietopaketti on luettavissa Keski-Pohjanmaan liiton sivuilla: https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/1370/96d35c/K-P_kuntien_ilmastotietopaketti_highres.pdf.

Hankkeen viestintä onnistui kohtalaisesti. Viestintäsuunnitelma hankkeelle oli liian kunnianhimoisen siihen nähden, millä tasolla kunnat pystyivät omaksumaankin uutta ilmastoasiata. Koska Keski-Pohjanmaan alueen kunnat ovat pieniä ja organisaatiot ohuita, oli viestinnän kohderyhmäkin erittäin pieni. Sen vuoksi suora viestintä esim. tapaamisten ja sähköpostin välityksellä oli toimivinta.

Jatkoa ajatellen nyt tehty pohjatyö mahdollistaa tulevaisuudessa kuitenkin vaikuttavamman viestinnän muille kohderyhmille kuin kuntien viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Esimerkiksi kaikkien alueen kuntien ilmastotyön kokoava nettisivusto tai ilmastovahti-palvelu voisi hyödyttää kuntia, sillä harvassa niistä on Keski-Pohjanmaalla edes omaa viestintäresurssia.

7. Tulosten kestävyys ja hyödyntäminen

- Arvio tulosten kestävydestä ja konkreettisuudesta ja siihen liittyvistä riskeistä (poliittinen tuki, institutionaalinen/lainsäädännöllinen tuki, taloudelliset ja rahoituskelliset mahdollisuudet, teknologian soveltuvuus, sidosryhmien kiinnostus ja sitoutuminen)
- Ehdotukset hankkeen tulosten hyödyntämiseksi

Hankkeen konkreettisena tuloksena ei syntynyt uusia hankkeita, jotka suoraan jatkaisivat nyt päättyvän hankkeen työtä. Kuitenkin Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta sekä maakuntaliittoon vuoden 2023 alusta palkattu vakinainen ympäristösuunnittelijan resurssi mahdollistavat työn jatkumisen myös tulevaisuudessa. Yhdessä hankkeessa luodun tietopaketin kera, voidaan varmistaa tulosten kestävyys ja hyödyntäminen myös tulevaisuudessa.

Suurin riski työn jatkumiselle maakunnassa on osaavan työvoiman saatavuus ja henkilöstöpula. Keski-Pohjanmaan alueen kunnat ovat pieniä, eivätkä ne kykene kilpailemaan esimerkiksi palkoilla pätevistä tekijöistä. Koska organisaatiot ovat ohuita, yhdenkin henkilön työpaikanvaihto voi merkittävästi vaikuttaa kunnan toimintakykyyn. Esimerkiksi hankekauden aikana (1.1.2022-31.5.2023) yhteensä kolmessa kunnassa vaihtui kokonaan hankkeen yhteyshenkilö. Tällöin työ piti aloittaa alusta. Yhdessä kunnassa yhteyshenkilö vaihtui jopa kolmeen kertaan hankekaudella. Riskinä on, että tulevaisuudessakin henkilöstön vaihtuvuus tai vaikkapa eläköityminen vievät mukanaan sen hiljaisen tiedon, mitä hankkeen aikana kuntiin on saatu juurrutettua. Tällöin uudet tekijät eivät välttämättä tiedä, mitä kunnilta edes vaaditaan ilmastoasiassa.

Resurssipula on toinen kuntien haaste, joka vaikuttaa ilmastotyön vaikuttavuuteen. Sillä vaikka avainhenkilö kunnassa olisikin kiinnostunut ilmastoasioiden edistämisestä, ei hänellä välttämättä riitä aikaa perehtyä asiaan oman toimensa ohessa. Uuteen henkilöstöresurssiin ei myöskään välttämättä ole varaa, jolloin asiaan ei tartuta. Valtionavustus on hyvä työkalu kunnille, kun ilmastosuunnitelmia laaditaan.

Keski-Pohjanmaan ilmastotyö hankkeen tulosten hyödyntämisen kannalta olennaista on se, lähtevätkö kunnat edistämään ilmastosuunnitelmia ja ilmastotyötä suunnitellulla tavalla. Jos asiaan tartutaan ja esimerkiksi seutukunnallisena yhteistyönä palkataan ilmastokoordinaattori kuntien työn tueksi, voi työ jatkua hyvinkin sujuvasti. Mutta vaarana on, että kunnat eivät lähde yhdessä tarttumaan ongelmaan, jolloin vähäinen valtionavustus päättyy yksityisille yrityksille. Maakuntaliitto pyrkii vastaisuudessakin tukemaan kuntia niiden ilmastotyössä, mutta jos kunnilla ei ole omaa halua edistää asiaa, on maakuntaliiton vaikea auttaa.

8. Talousraportti (kustannuserittely liitteeksi, ei raporttiin)

Budjetin ja rahoitussuunnitelman toteutuminen ja esiin nousseet ongelmat

Vuoden 2022 aikana toteutuneet kustannukset hankkeelle olivat yhteensä 44 453,65 €. Vuoden 2023 aikana toteutuneet kustannukset olivat 24 580,21 €. Hankkeen kokonaisbudjetti oli 120 000 € ja toteutuneet kustannukset yhteensä 69 033,86 €. Näin ollen hankkeen budjetista jäi käyttämättä 50 966,14 €. Kustannusarvion ja toteutuneiden kustannusten suuri ero johtuu suurelta osin siitä, että Keski-Pohjanmaan liitossa ei osattu arvioida, kuinka paljon hankkeelle suunnitellut toimenpiteet tulisivat kustantamaan. Suurin menoerä olivat henkilöstökustannukset eivätkä kuntien tukemiseen liittyvät muut toimenpiteet (tapahtumat, painotuotteet, viestintä) tuottaneet suuria kustannuksia.

9. Suositukset tulevia hankkeita ja ohjelmia varten

- Esiin nousseet jatkohankkeita koskevat ideat ja tarpeet
- Mitä vastaavissa hankkeissa tulisi välttää, mitä suositellaan

Vastaavien jatkohankkeiden kannalta olisi hyvä, että maakuntaliitot tai muut alueellisten hankkeiden vetäjät selvittäisivät jo hakuvaiheessa alueensa kuntien kiinnostuksen ja tuen tarpeen. Tällä ehkäistäisiin sitä, että kunnat eivät hankkeesta huolimatta hyödynnä niille tarjottavia palveluita. Lisäksi hankkeissa voisi edellyttää jonkin konkreettisen ilmastotoimenpiteen toteuttamista alueella, jolloin hankkeen vaikuttavuus voisi olla suurempi.

Kuntien ilmastotyön kannalta mahdollisuuksia erilaisiin jatkohankkeisiin on useita ja näitä hankeideoita on esitelty erillisenä liitteenä olevassa tiedostossa.

10. Johtopäätökset / Yhteenveto hankkeesta ja päätuloksista

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Keski-Pohjanmaan ilmastotyöhanke onnistui vallitseviin olosuhteisiin nähden kohtalaisesti. Kunnat olisivat voineet olla aktiivisemmin mukana hanketyössä, mutta kuntien pienestä koosta johtuva resurssipula vaikutti aktiivisuuteen. Myös henkilöstön vaihtuvuus kunnissa haastoi työn toteuttamista.

Toisaalta joidenkin kuntien kanssa saatiin aikaan huomattavaa edistymistä, erityisesti Kannuksen kaupungin. Myös Kokkolan kaupungin Hinkutyön aloittamista pystyttiin tukemaan hankkeen avulla. Lisäksi kaikissa kunnissa ymmärrys ilmastotyöstä lisääntyi ja kunnissa ollaan perillä ajantasaisesta ilmastolainsäädännöstä.